

23-dik sz. Junius 10. 1866.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 8 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

As előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
s kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1866.
NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMDÁSEÁNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Vukovics Sebő.“ — „A cserép pipa.“ (Elbeszélés.) — „Viddintől Bukuresztig.“ — „Mi mindent esznek az emberek?“ *Kisvárdaitól.* — „A pesti állatkert bogolyvára és fáciánháza.“ *L. K.-tól.* — „A korallszigetek alakulása.“ *Molnár Antaltól.* — „Az üveg.“ — „Hamburgi levél.“ *F. A.-tól.* — „Egy hét története.“ *Vadnai Károlytól.* — „Vegyes köz-

lemények.“ — „Ujdonságok.“ — „Irodalom.“ — Nemzeti színház.“ — „Szerkesztői üzenetek.“

Képek: „Vukovics Sebő.“ — „Oláhországi pór.“ — „Oláhországi pór.“ — „Bukureszt lát képe a távolból.“ — „A bogolyvár és farkasverem.“ — „A fáciánház.“ — „Név-aláírások.“

Ujdonságok.

A t. olvasókhöz.

Jelen számunkhoz mellékeljük előfizetési fölhívásunkat az új félv, illetőleg évnegyedre s midőn biznánk abban, hogy olvasóink igényeit kielégítettük s igérnök ezen lapot, mint eddig tettük, ezentul is folytonosan nagyobb becsüvel emelni, kérjük nemcsak az előfizetést megújítani, de a „Hazánk“-at egyszerűen ismerők s hatásuk körében lelkiismeretük szerint ajánlani, már csak azon körülménynél fogva is, mert ezen lap legváltozatosabb s válogatott tartalma mellett a legolcsóbb, a mi jelen szűk anyagi viszonyaink mellett figyelemre méltó. T. olvasóink e szíveségükkel az előfizetési íveknek más lapokhoz való igen költséges melléklésétől is fölmentik áldozatkész kiadónkat, mely pénzt célszerűbb a lap emelésére fordítani.

Külföldön levő t. olvasóinkhoz.

Mivel a „Hazánk s a Külföld“ egyik céljaul azt is kitűzte, hogy a távol külföld minden nevezetesebb pontjával folytonos összeköttetésben tartsa hazai közönségünket: e végből több, a föld minden tája felé elszórt hazánkfíat fölkerestük volt magán sorainkkal, miként sziveskedjenek lapunk számára tudósításokat írni, a minek eddig is igen szép eredménye volt.

Mivel azonban ily szíveségre bizonyára több honfitársunk kész, de külföldi tartózkodási helyük ismeretlen előttünk, azért a nyilvánosság útját használjuk fel kérésünknek hozzájuk juttatására, megjegyvezvén, hogy legnagyobb érdeklődéssel az oly tudósításokat fogadjuk, melyek velünk magyarokkal, hazánkkal, ügyeinkkel sat. bármily összeköttetésben vannak, vagy melyek külföldön valamely irányban működő, vagy az ottani viszonyokat tanulmányozó hazánkfíai tapasztalatai és élményeire vonatkoznak.

A leveleket a „Hazánk s a Külföld“ szerkesztőségéhez (Pest, Dohányutca, 1. sz.) kérjük intézni. Pest, jun. 6. 1866.

Szokoly Viktor,
szerkesztő.

—v.— (Adakozás.) Az inséget szenvedő bukovinai magyarok részére szerkesztőségünkhöz küldött:

Özv. Botka Jánosné urhölgy Pestről	5 ftot
Weinberger Janka k. a. S.-A.-Uj helyről	2 „
Hozzá adva az eddig bejött	14 „

Összeg: 21 ft.

— (A képviselőház) mult héten két rövid nyilvános ülést tartott, mely leginkább kérvényi és igazolási ügyekkel foglalkozott. Legérdekesebb tárgy volt a községi választó kerület állapota, hol b. Babarcy választását megsemmisíték, s új választásba a központi választmány nem mer bocsátkozni, mert még mindig működik azon hivatalnoki beavatkozás, melynek b. Babarcy választása megsemmisítését köszönhetette. Deák Ferenc indítványára a képviselőház arra utasította Vas megye központi választmányát, hogy tartsa meg mielőbb a választást. Ha illetéktelen beavatkozás történik, akkor a háznak joga van, a választást ismét megsemmisíteni. Csengeri Imre a képviselőválasztásoknál több helyen történt hivatalnoki nyomás és megyefőnöki törvénytelen rendelkezés ellen szólalt föl. A szombati ülés után a ház zárt tanácskozmányt tartott, melynek tárgya a fagy- okozta országos csapás volt.

— (A fagy által okozott inség) ügyében a képviselőház egy bizottmánya már megkezdte működését. Ó Felsőge pedig jun. 6-án a magyar kancellárhoz intézett legf. kéziratában elrendelte, hogy a tárnokmester elnökleto alatt alakítások haladéktalanul egy bizottmány, mely a sikeres segítés eszközei, valamint ezek előszerzése és felhasználása iránt javaslatokat terjeszsen fel.

* (Ujházy László,) Amerikában, Texasban élő hazánkfia, ki akarja adni beszédeit, leveleit és egyes cikkeit néhány képpel. E végett felhívást tesz közzé aláírásra, hogy megtudhassa: vajjon az aláírásokból kitelik-e a költség. A pénzt azonban csak akkor kell beküldeni, ha a gyűjtemény a sajtó alul kikerül, mert — ugymond e fölhívásban: „egy részről a legény öreg, és véletlenül ki-dülhet munkája közben, más részről egyéb egyelőre nem látható akadályok is bekövetkezhetnek, az ajánlkozó kiadó nem akarja az aláírók föl-léréit veszedelmeztetni, mint néha történik, hogy a pénz simán bebujt az erszénybe, de a könyv soha sem bujt ki a sajtó alól. Ekkor azt mondat-nék: no hiszen nem csoda, hogy ez a magyar Amerikában tanyázik, ő is megtanulta a Humbug nótáját fujni. Könyvem ára 2 uj forint, mi talán sok is egy kis gyűjteményért; de két uj o. é. fo-rint még egy itteni dollárral sem ér fel, és egy dol-lárral itt nem sok költséget fedezhetni.“ Az öreg hazafinak honunkban élő fia e fölhíváshoz azt a biztosítást csatolja, hogy ha e mű nem jelenhetnék meg, ő minden előfizetőt kárpótolni fog. Sárosme-gye hajdan oly híres fiát annyian ismerik és tisz-telik még ma is hazánkban, hogy művére sok alá-író remélhetünk.



Második évi folyam.

23. szám.

Junius 10. 1866.

Vukovics Sebő.

Most, midőn az egész nemzet a törvényesség terén állva, élénk óhajtással tekint azon áldásos törekvés elé, melynek feladata a hon és fejedelme közt a tartaléktalan kiegyezést s így minden oldalról az erő, felvirágzás s üdv alapját megvetni; most, midőn már egy újabb nemzedék tagjai is helyet kezdenek foglalni a régibb politikai szereplők erős, de meggyérült soraiban; midőn a józanság a jövőbe tekintve, nem akarhatja, nem bírhatja és nem merheti ignorálni a multat, — most már szenvedélytelenül tekintetiink vissza a tizennyolc év előtti időkre, s ha ezt hazánkra vonatkozva tesszük, csak egy szenvedélynek: a hon és törvények szenvedélyes szeretének szabad bennünk élnie, azon egyetlen felfokozott érzésnek, mely tettei és elveiben higgadságot, mérsékletet, meggondoltságot igényel. S azért nemesebb ezen

szenvedély minden másnál, mert gyökerei a szívből s agyban ágaznak el.

Amaz idők eseményeit boncolgatni s kimutatni: mily tanulságokat kell vonni a multból a jövőre,

oly lapok és iratok, vagy azon gyülekezetek egyenes feladata, melyek különösen a politikával foglalkoznak. E lap, mint általában ismeretterjesztő, leginkább csak a politikai események elősorolása s a szereplők ismeretése, jellemzése szorítkozhatik.

Ily szempontból szoktuk rovatink élén az arképeket és vázlatos életiratokat közölni, melyek itthon vagy külföldön élő nevezetes férfainkkal foglalkoznak; ily okból közöltük



Vukovics Sebő.

már eddig is Rónai, Kmety György, Irányi Dániel s Ludvigh János rövid jellemzését, melyekhez ezuttal Vukovics Sebőét csatoljuk, előre is sajnálkozásunkat fejezvé ki a fölött, hogy igen ke-

vés azon adat, melyet itt róla elősorolhatunk s a többire nézve azon idők történetleirásaira vagyunk kénytelenek az olvasót utasítani.

Vukovics Sebő 1811-ben Fiumében született, tehát azon kikötővárosban, melynek birtokáért annyi keserűség folyt s melynek szülöttei önmaguk Magyarországhoz tartozóknak vallják magukat. Mint megyei hivatalnok Temesben működött, hol alispánná lett s mint ilyen erélyes és mindenek fölött „igazságos“ működése miatt ma is kedves emlékében él a bánságiaknak.

1843-ban a közbizalom a pozsonyi országgyűlésre követjeül választá meg, hol mindig a kitünők, mindig a szabadelvű előharcosok sorában állt.

Szónoklása oly ékes, hangja oly kellemes vala, hogy „országgyűlési csemetyének“ nevezték, mely címét Lisznai Kálmán az 1848-diki országgyűlési „Emlékkönyvben“ meg is énekelte.

Midőn 1848-ban az új törvények szentesítése után kitört az alvidéki lázadás, melynek lecsendesítése Csernovics Péternek minden buzgalma dacára sem sikerült, a magyar kormány május 24-dikén Vukovics Sebő akkori temesmegyei alispánt is kormánybiztossá nevezte ki a Csernovicséhez hasonló hatalommal — s miként nemzetünk történeteinek legnagyobb ismerője megjegyzi, — ő volt azon férfi, kinél jobbra, alkalmasabbra nem eshetett volna a kormány választása. Ő jellemének tisztasága és szilárdsága, hivatali buzgalmanak fáradhatlansága s részrehajlatlan igazságszerete által méltán bírta az alvidék bizalmát s becsülését, s bár születésre nézve ő maga is szerb, de mint elfogulatlan s önzéstől nem vezérelt hazafi, ő a bujtogatók által felidézett lázadás erélyes elnyomását ajánlotta a kormánynak, mióta az elszakadási tervek nyilvánosakká lettek. Most tehát azon reményben ruházta fel őt a kormány teljes hatalommal, — a Bánságot rendelvén működési teréül, — hogy igazságszeretettel párosult erélye meghozandja az óhajtott eredményt, — mi hogy nem történt, nem az ő hibája, miként tudjuk.

Vukovics 1849-ben, az akkori magyar minisz-

teriumban állást foglalt s az igazságügyi tárcát vezette. E korból az igazságszolgáltatás s a törvényszékek szervezése képezék működésének egyik részét.

Az események szomorura fordulása után hosszú ideig a hazában bujdosott, miglen 1850-ben sikerült külföldre menekülnie, s itt előbb Párisban, később pedig Londonban telepedett meg, hol a hazájába fejedelmi kegy folytán nemsokára visszatérő Rónayval 14 évig tartott — s ezután is tartandó — barátságos viszonya enyhítette némileg száműzetése keserveit.

Vukovicsot a magyar emigráció főbb tagjai közt azok közül valónak tartották, kik nem tartoztak az ugynevezett „tettpárthoz“, hanem a haza üdvét a törvényesség feltámadásától várták; ily módon politikája várakozásból állott, azon szent meggyőződésben, hogy a természetlen, mind a nemzetet, mind az osztrák birodalom erejét emésztő kormánynak önmagában kell összeroskadnia, mely pártnak Mészáros Lázárral együtt hive volt; vezetője nem lehetett, mert e párt épen abból állott, hogy nem mozgott, tehát vezetni sem kellett azt.

Mint oly férfi azonban, a ki lelkének egész hevével hazája üdvén csüngött, távolból is nagy figyelemmel kísérte mindazt, a mi itthon az anyagi és szellemi téren való haladásban a nemzet üdvére reményt nyújthatott, s mint mások, ő is tanulmányai tárgyává tevén a külföld intézvényeit s államszerkezeteit, mely tanulmányok azon meggyőződésre vezérelték, hogy a magyar államélet csak saját lételének csiráiból fejlődhetik ki. — Vukovics irodalmi működéséből itt csak a „Hon“-ba irt számos és figyelmet keltett cikkeit említjük.

Mielőtt bevégeznők sorainkat e kitünő hazánki fiáról, kiből a fejedelmi kegy hasznos, higgadt, bölcs s a tapasztalás nagy iskolájában sokat tanult fiát fogja hazájának visszaadni, — még csak néhány sort idézünk Szemere Bertalan „Lombok és Tövisek“ című verseiből, melyet száműzetésében irt Vukovicsra:

Mint egy csillag lengtél kéklő egünk fölött,
Példa, hogy fajtul nem függ a hazafiság!

A cserépipa.

— Elbeszélés. —

Csinos alaku kis pipa volt, elismert jóságú selmeci agyagból égetve, szára választóvízzel s két vörös selyemrojjal cifrázva. Magára a pipára kevés cifrázatot tett a pipagyártó. Egyszerű kis pipa volt ez.

Valami batyus zsidó hordozta olesó árui közt,

mig végre Kardóra, a Réz hegység egyik kis jelentéktelen városkájába kerülve s ott egy pár krajcárért egy suhanc kezébe került.

Ez a suhanc a kardói jegyző fia volt, a borzas fejű, élénk szemű és korához képest hosszúra megnőtt Lajos. A fiu szive dobogott, midőn pitykés dol-

mánya zsebébe dugta a füstölő eszközt. Föl volt indulva, mert jól tudta, hogy vétkezett, midőn a pipát oly szándékkal megvette, miszerint abból füstölni fog.

Kezét is rá téve a dolmány zsebére, nehogy a domborodás kilátszodjék, ment be a jegyzői lak udvarára. Szeme, mint a hiuzé járt, ha nem találkozik-e atyjával, ki sokszor mondta, hogy az emberek szeméből is tud olvasni. Már csaknem a kert ajtajánál volt, midőn az erre felé néző tornác on atyját megpillantotta. Reszketett s állától homlokáig pirult. Atyja elment mellette, a nélkül, hogy szeméből kiolvasta volna, mit rejteget a fiu belső zsebében.

Könnyült kebellet sietett a kertbe s a bodzabokrok közt egy hangos lélekzettel enyhítve szorongó keblén, kihúzta a pipát s leirhatlan gyönyörrel szemlélte. Ugy tekinté azt, mint a férfiaság jelvényét, melyből egy szippantás férfiuvá teheti.

Mielőtt azonban csak egyet is szippantott volna belőle, keserves könyeibe került ez a pipa.

Oly szándékkal mászott be egyszer apja szobájába, a kert felőli ablakon, hogy dohánynyal tömi tele zsebeit. Alig volt a szobában, a zár nyirkorgása hallatszott. Ideje nem volt menekülni, és atyja nénje, egy szigorú, zsémbes özvegy asszony, ott találta sápadtan és reszketve. Vallatni kezdte, hogy mit keres ott, de Lajos nem mert bevallani semmit. Sirt és erősítgette, hogy semmi rosztat nem akart. Az öreg asszony azonban sokféleképen gyanakodott, s Lajos aznap ebéd nélkül maradt.

Néhány nap mulva e szomorú óra emlékét elfelejtette a fiu. Ó elfelejtett mindent, mert egy reggel kezébe ejthette atyja dohányzacskóját s megtöltheté pipáját.

A kert bodzabokrai soha sem láttak még oly örömtől sugárzó arcot, mint a Lajosé volt, midőn végre rá gyujthatott pipájára.

De ez a pipa most is a balsors forrásává változott.

Az öreg asszony épen a kertben volt, s bár a nagy betü-bibliát is pápaszemmel olvasta, most szabad szemmel is meglátta a bodzafák közül kiemelkedő füstöt. Oda ment, s Lajos csak akkor vette észre, midőn egy boszus hang „sehonnainak” nevezte, s a másik pillanatban egy csontos kéz kiüté szájából a füstölgő pipát.

Lajosnak ez rövid idő alatt a második nagyobb mérvű csinja volt, melyet példás fenytés nélkül nem lehetett hagyni. Nagynénje előre is biztatta, hogy lakolni fog érte, s addig is, mig atyja dol-

gáról haza jő, az öreg asszony számára a szentek életéből kellett valamit felolvasni.

A fiu 12 éves volt ekkor. Négy évig iskolába járt, s ennyi idő alatt a városba iskoláit keresztül járva, most atyját épen az a gondolat foglalkoztatta, mire növelje fiát. Már-már azt határozta, hogy kézművességre adja, midőn ez eset közbejövén, az öreg ur másként gondolkozott.

Nénje elhitette vele, hogy Lajos vásott és roszt fiu, kinek szoros felügyelet szükséges, különben gonosz hajlamai erőt vesznek rajta, mihelyt a szülői háztól megszabadul, s oly gondos öröket nem lát maga körül, mint eddig voltak.

— Igazad van Zsuzsánna, — szólta az öreg ur, — de itthon még sem maradhat. Nem szeretném, ha semmi sem válnék belőle.

Lajos a sarokból hallgatta, körmeit rágva. Most sirva fakadt azon gondolatnál, hogy el kell hazulról távoznia. Javulást ígért, mindent ígért és mindent felfogadott, de Zsuzsánna nénje feddő tekintettel és kemény szavakkal legszebb ígéreteit is visszautasította.

Még ez este elhatározta atyja, hogy megkísérli, ha Lajost a sz. Lőrincről nevezett intézetbe fölvennék, mely a megyei székvárosban szegény fiuk számára van alapítva, honnan iskolába járhatnak.

Lajos ez intézet említésére keservesen zokogni kezdett. Egy kardói szegény özvegy fia is ez intézetben van, s ki valahányszor haza jő, mindig a sajnálkozás és közrésztvét tárgya soványsága miatt. Ez a szegény fiu sokszor elmondta Lajosnak, hogy e jótékony intézetben koplálnak és fáznak.

De hiába könyörgött, atyja másnap bement a székvárosba s azzal a biztatással jött haza, hogy Lajost valószínűleg beveszik. Mily keservesen fogadta a fiu e hirt! Már Zsuzsánna asszony szavai sem keserithették el jobban, midőn mondta neki, hogy ott soha sem lesz szabad játszania, s a legkisebb hibáért büntetést kap.

Lajost csakugyan bevették a sz. Lőrinc intézetbe. Meg kellett válnia a szülői háztól, s alávetni magát mindazon ijesztő dolgoknak, miket tulbuzgó nagynénje mondott.

Atyja elkísérte az intézetbe, mely egy hosszú, földszinti épület volt, s ott néhány buzdító és vigasztaló szó után a felügyelő oltalmába ajánlva, megvált tőle.

Szomorkodva ült le Lajos a pokróccal borított ágyra, s ott maradt estig, midőn egy éles hangu csengettyű szavára az intézet növendékei egymást tolvaj rohantak ki az ajtókon az ebédlőbe.

Lajos ismerőse, a kardói szegény fiu megfogta

uj társa kezét, s bevitte magával a többiek után az ebédlőbe. Lajos éhes volt, s elfogyasztotta a köménymagos levest és darab kenyeret.

Itt kezdődött egy szegény fiu szomorú életplálya, azon intézetek egyikében, melyeket jámbor emberek alapítanak, s melyek mellett oly kövérré hiznak a felügyelők s az intézet hivatalnokai, és úgy elbetegesednek, úgy elsoványodnak azok, kiknek javokra van alapítva.

Lajos piros arca csakhamar megsápadt, tölt tagjai megsoványodtak. Mindazáltal nem tartozott az intézet legszomorubb lakói közé. Bár sokat éhezett, nem panaszkodott, s hamar föl hagyott a kérelmekkel, melyekkel egyideig atyját ostromolta, hogy vigye ki sz. Lőrinc intézetéből.

Egy év múlva aztán szó sem lehetett, hogy Lajosból kézműves legyen, annyira meggyengült testalkata. Az intézetben maradt, s maga is elhatározta gyermeki kedélyével, hogy tanulni fog.

Lassan mult el három év.

E komor falak közt egyformán folytak a napok, egyiránt ridegek voltak azok s elfagyaszták az ifjuság apró örömeit. Ekkor már 15 éves volt s igen megkomolyodott. Zsuzsánna nem beszélt vele többé oly fennen, s apja szeretete szorgalmáért. Átalában mindenki azt tartotta róla, hogy lesz belőle valami, kivált ha egészsége is helyreáll.

Egyik napon, a mint Lajos atyja szobáján végig ment, szemci véletlenül a mestergerendára estek. Megállott és magában mosolygott.

— Ez az egyetlen, — gondolta — melyhez eddigi életemből emlékek van kötve.

A nevezetes pipa ötlött szemébe, mely miatt el

kellett válni a szülői háztól. Három év óta ott lepte a por. Lajos nem egyszer gondolt rá. Most levette a por közül és zsebébe dugta.

— Legjobb helye lesz nálam. Tegyük el. Akár jó, akár rossz jövő vár reám, e kis agyagdarabnak befolyása van életemre. Eddigél sokat koplaltam miatta. Kár volna meg nem őriznem.

A pipát elvitte magával az intézetbe is és ládája fenekére rejtette, ismerően jól az intézet rendszabályait, melyet minden évben felolvasnak előttük, s melyek oly szigorun tiltják a dohányszaszt.

Egyik téli napon, midőn az intézetbeliek a nagy terem hosszú tölgyfa asztala körül gyönyörködtek, melyről a lelki és testi táplálékokat vehették magokhoz, a szeplős képű famulus hirtelen föltárta a teremnek folyosóra nyíló ajtaját, s azon sok hideg és a felügyelő gömbölyű alakja jött be.

Mindnyáján felállottak.

A kövér alak, húsos nagy fejével és piros arcával e helyen túlvilági jelenségnek látszott. Apró sárga szemeit egy pillanat alatt végig járattatá mindeniken, azután fölemelvén kezét, egy kártyát mutatott föl. A növendékek csak fél szemmel mertek oda nézni.

— Ez a kártya az udvaron volt. Hogy kerülhetett ide? Az urfieskák

kártyáznak. Vallják be, a kik kártyázni szoktak. Nem szólott senki. A tisztos férfiu pedig előlépett, minden arcot külön megvizsgált, de a kártyázókat lehetetlen volt fölfedezni.

— Nem valljátok be. Jól van. Szigoru motozást fogok tartani. Sz. Lőrinc intézete nem kártyázó hely. Fordítsa ki mindenki a zsebet. Miska, nézd meg mindeniket.

(Folyt. köv.)

Kazár Emil.



Oláhországi pórno. (A „Viddintől Bukuresztig“ c. cikkhez.)

Viddintől Bukuresztig.

IV.

(Távolról és közelből. — Moldva-Olárország fővárosa. — Nem tornyok teszik a várost. — A magyarok temploma. — Oláh és magyar közintézetek Bukuresztben. — Magyar lap külföldön. — Olárország népe. — Az oláh néposztályok. — Valami a bojárokról.)

A mint Olárország fővárosához közeledik az útas, kellemesen ötlük szemébe a műveltebb vidék s az itt-ott mutatkozó hosszú fasor; a falvak itt már rendesebbek, a nép csinosabban öltözött.

Még jobban előhaladván, számtalan hegyes tornyot s fehér vaslemezzel borított vagy veresre füstött kupolyákat veszünk észre s ezek, valamint a nyárilakok s a nagy házak úgy tűnnek elő távolról, mintha valamely óriási viritó kertben lennének szerteszórva. Ez Bukureszt messziről tekintve, a mint azt képünk is előtünteti; hanem közelről természetesen más képet nyújt.

Bukureszt Olárország hasonló nevű megyéjében fekszik s ez az egyesült két fejedelemségnek fővárosa; a jó vizéről nevezetes Dumbovica-folyó mellett fekszik egy síkságon s mintegy 80 — 90,000 lakost számlál.

Távolról a mintegy 80 templom és zárda, melyeknek némelyike két-három toronnyal bir, igen pompás városul tünteti föl Bukuresztet, de ezen látványt közelről a szűk, tekervényes és piszkos utcák, melyek csak ritka helyen kövezettek, egészen megsemmisítik. Bukureszt házai kőből építvék

ugyan, de azért — kivéve centruma kis részét — mégis inkább falu-, mintsem város nevet érdemel.

Az egész város a fejedelemség palotáján kívül eddig 67 részre oszlott, mely részek mindegyike valamelyik bojár tulajdona volt; lehet, hogy ez még most is úgy van.

Bukureszt főépületei ezek: az érseki templom, a fejedelemszabálytalan palotája, a város legszebb terén álló érseki lak, az orosz és osztrák konzulok házai, s a kolza vagy is kórház, szép tornyával; ezekhez sorolhatjuk még az igen szép stílusú magyar templomot is, mely isten segítségével s derék hazafiak áldozatkészsége mellett innen-onnan teljesen föl lesz szerelve.

E városban van 60 óhitű templom, 20 zárda, 1 katolikus s 2 evangélikus szentegyház,

zsinagóga, egy felsőbb tanintézet, több oláh hírlap, s Koós Ferenc lelkes hazánkfiának néhány év előtt „Bukureszt Magyar közlöny“ címmel itt magyar lapot is alapított, mely később megszűnt; van itt nyilvános oláh könyvtár és díszes színház, van a magyaroknak „Hunnia“ cím alatt olvasó és társalgó egyletük, s a magyar iparos ifjaknak egy másik külön egylete. Bukureszt műipara csekély,



Olárországi pór.

de a kik ezt üzik, azok közt igen számos a részint oláh földön született, részint ide kijött magyar. Bukuresthez közel van a *Kolentina* nevű fejedelmi kéjlak s a *kotrocányi* zárda regényes omladványa.

Egyébiránt Koós Ferenc úr, lapunk t. munkatársa „bukuresti leveleiben“ e hasábokon oly érdekes ismertetéseket közlött, hogy hosszabb leírást szinte felesleges adnunk.

Moldva-Oláhország népe mintegy négy millió lélekre megy, s románokból és bevándorlottakból áll; az előbbiek, melyeket a dákok s rómaiak vegyülékének tartanak, a nagyobb részt képezik. A nem román lakosok közt ezen nemzetiségek vannak legerősebben képviselve: a *görögök*, a kik leginkább kereskedéssel foglalkoznak; a *bulgárok*, kiknek elei a hetedik században vándoroltak be ide a Duna partjairól, hol már előbb telepedtek volt meg, s kiket Thierry a magyarok eleinek mond; az *örmények*, kik a tizenegyedik században voltak kénytelenek a perzsák nyomása elől ázsiai hazájokat elhagyni s Moldvában, Erdélyben, Lengyel s Magyarországon megtelepedni, újabb bevándorlásuk 1342, 1418 és 1606-ra esik; a *zsidók*, kik Spanyol- és Lengyelországból jöttek ide; a *cigányok*, kiknek száma 250,000 s végre a magyarok, kik magában a fővárosban is több ezer lelket számlálnak.

Az 1831-kei szervezés szerint a nép itt két nagy osztályba esik: a szabadalmasok és az adózókéba; az elsőbe tartoznak a bojárok, mindenfokú hivatalnokok, a papok, szerzetesek, katonák, nemesi cselédek s a zárdák és földbirtokosok cigányai, s ezek száma a lakosságnak mintegy nyolcada; a másik-

ba a kereskedők, kézművesek s földmivelő parasztok.

Mint hogy a lapokban s közéletben gyakran halljuk emlegetni a bojárokat, tán nem lesz érdektelen ezekről kissé bővebben is szólni. — A *bojártság*, vagyis a nemesség Moldva-Oláhországban csak az ötödik század vége felé lépett életbe, mert addig minden fegyverviselőt boier-nek (*bovis herus*) neveztek. IV. Radul (vagyis Rudolf) vajdának jött legelőször eszébe, hogy udvari méltóságokat alakítson különböző fokozatok szerint. Az első osztályú méltóságosak voltak: a krajovai *nagy-bán*, öt kerület kormányzója; a *nagy drovnik* (tót szó) vagyis belügyér; a nagy *logothéta*, igazságügyér; a nagy *szathár*, fővezér; a nagy *vesztjár*, kincstartó, s a *posztolnik* (tót szó) vagyis külügyér. A második osztálynak: a nagy *aga* (török szó) rendőrfőnök; *fő-pohárnik* (tót szó) a *fő-sztolnik*, (tót szó) főudvarmester; a *fő-kamínar*, vagyis testőrkapitány s a *fő-kommis*, vagyis főlovászmester. A harmadik osztályba ezeknél alsóbb fokú udvari és államhivatalnokok tartoztak.

Azonban a régi oláh nemesség, mely itt is mint Europa egyéb helyein a közép-kor küzdelmeiből keletkezett, lassanként kipusztult, vagy jelentéktelenné vált; Maurocordato Miklós azonban, az első görög-származású oláh fejedelem, 1726. egy rendeletet bocsátott ki, mely szerint a bevándorlott görög benszülött bojár-leánynyal házasság útján honosultá lön, s így előzőnlötte az országot görög eredetű nemességgel. Jelenleg Moldva-Oláhországban hatezer bojár család van, 13,000 lélekkel s ezek két osztályt: a nagy- s a kis bojárókékat képezik.

Mi mindent esznek az emberek?

A krokodilt (gyilt) Egyiptom némely részében imádták, másutt megették, sőt ma is megesszik. Sennár piacain Kelet-Afrikában nyilvánosan árulják a *krokodil-húst* s egy utazó állítja, hogy ő Sziamban mintegy ötven darab krokodilt látott eladásra oly formán kiaggatva, mint a hogy nálunk mézárszékekben a birkát szokták. Némelyek a krokodil husát a borjuéhoz hasonlítják, azonban amannak színe szennyese, aztán halszagú, s ha főzés előtt jól meg nem tisztítják, még kiállhatlan pézsmaszagú is van. — *Winwood Reude* nevű angol az alligátor husát félig sertés, félig tőkehal ízűnek mondja, hozzá adván még a pézsmaszagot.

Azonban a krokodilnak úgy mint az alligátornak tojásait igen nagyra becsülik; a sziamiak az elsőt különös csemegének tartják, míg Mada-

gaszkár bennszülöttjei az utóbbit kedvelik, sőt el is teszik azt oly formán, hogy héját lehámozván, megfőzik belsejét s ezt aztán a napon megszáritják. A mandingó-szercecsenek akkor szeretik a krokodiltojást, midőn abban a fiók már néhány hüvelyknyi hosszúra nőtt. *Linau* nevű utazó is evett krokodiltojásból készült ételt, melyben azonban az avas olaj, meg a pézsmaszag nem igen izlett az európai inynek.

A *leguán* (varangyos gyík, *Lacerta ignana* L.) zöld, feketesárgásan tarkázott varangyos bőrű, undorító állat, mivel azonban leginkább csak gyümölcsössel, virágok s levelekkel él, azért husa fehér mint a tyuké s izletes is, s *Catesby* angol dicséretében égis emeli. Bahama szigetlakóinak a léguan becses ételmi szere, s ezt kutyákkal hajszoják fel.

A háztartásokban besózzák s mint a héringet hor-dókba rakják. Asztalra megfőzve tálalják fel, lé-guán-zsir kíséretében, melybe a falatokat belé szok-ták mártani. A szingáliaiak a léguánt nemesak éte-lül, hanem orvosszerűl is használják, zsirját bőrbe-tegségek, s elevenen kivágott s úgy elnyelt nyel-vét aszkór ellen. A leguán tojásai ép oly becsesek mint a krokodiléi, s nevezetes, hogy ezek sárgája főzés közben soha sem keményedik meg. A st. do-mingói szarvas léguánt az ingyencek nagyra be-csülik, mert husát az özéhez hasonlítják, míg az uj-hollandi léguánról *Dampier*, a ki különben igen szerette a krokodilok, alligátorok, kigyók s egyéb csuszómászók husát, azt mondja, hogy ennek ki-nézése és szaga olyan, melytől mindig megundo-rodott.

Számos afrikai törzs a közönséges *zöld gyikot* eszi, míg a *szürke gyikot* azelőtt Európában külön-böző módon használták gyógyszerül.

Marco-Polo híres közép-ázsiai utazó beszéli, hogy a karazani vadászok igen drágán adták el az általuk megölt *kigyókat*, mert a kathajaiak ezek hu-sát roppantul szerették. A brazilaiak egy *zöld* és *sárga kigyófajt* esznek s az afrikai bushmanek a *py-thonkigyóért* rajonganak. A szerencsének a *csörgő-ki-gyóból* pompás ételt tudnak készíteni, míg a *boa-konstriktorból*, a ki csak hozzá juthat, jóízűen la-komázik. A közönséges *szürke kigyót* Szardiniában a leves különös fűszerének tartják, de eszik ezt, mint isten jótékony adományát Franciaország több kerületében is.

A *béka*, ez az undorító állat, Európaszerte cse-megéül szokott az asztalokra kerülni, hová legelő-ször a franciák vitték; rendszeren a közönséges zöld békát (*rana esculenta-t*) eszik, azonban sok helyütt a vörhenyegeset sem vetik meg. A békát leginkább ősszel fogdossák, midőn télire a vízbe visszavo-nulni készül, de eszik tavasszal is s pedig csak azon egyszerű okból, mert ekkor könnyebb meg-fogni.

Livingstone, a híres hittérítő nagy dicsérettel szól egy *óriási afrikai békáról*, az ugynevezett matlametlőről, melyet gyermekei igen örömet et-tek. Ezen majdnem féllábnyi hosszú béka viharok után oly számos Afrikában, hogy csak egy hem-zseg a földön.

Sziam vásártérein számtalan más különös étel közt föltünik a *gömbölyű béka*, melyet ott vékony pálcákra tűznek föl, mint nálunk némely vidéken az aszalt cseresnyével szoktak tenni, s a *teknősbéka* — úgy a tengeri mint az édesvízi — oly csemege, mely csak vagyonosabb emberek asztalát díszesíti. A tengeri teknősbékák közül legkeresettebb a zöld.

A londoni piac ezen cikke leginkább Jamaikából érkezik.

A *teknősbéka-tojások* déli Amerikának szintén nevezetes ipari s kiviteli cikkét képezik. Az Ama-zon folyó teknősbékái oly nagyok, hogy egy em-ber-terhet képeznek. Braziliában 1740-ben még annyi volt a teknősbéka, hogy Lacondamine sze-rint elég lehetett az ország táplálására.

A brazilaiak többféleképp főzik a teknősbékát; ennek a melléből levágott s megpirított részek pompás falatokat szolgáltatnak, soványabb részeit nyárson sütik, gyomrából kolbászokat készítenek s beleiből levest főznek. Elkészítésének legogy-szerűbb módja azonban, midőn a teknősbékát sa-ját héjában vagy pedig mandioca-gyökér levelé-ben főzik meg.

De elhagyva a hullóket, megemlíthetjük még, hogy az étkek egyik különös nemét képezik a pu-hányok is. A *csigát*, melytől sokan undorodnak, mások kéjjel eszik; *rák* — mind a tengeri, mind az édesvízi — mai nap étvágygerjesztő csemege, pedig valóban nagyon éhesnek kellett lennie an-nak az embernek, ki ezen förtelmes állatot, vala-mint a ki a *tengeri pókot* először tálaltatta asztalá-ra. Az *osztriga* nemesak tengerparti városok, de szá-razföldi gourmandjainknak is (ingyenceink) nagyon kedvelt reggelijét képezi, és lehetséges, hogyha ez egészen kipusztul, a nem kevésbé undorító kö-zönséges *békekagyló* kiszüresülésére kerül a sor.

Kelet-Ázsiának vannak vidékei, a hol az álta-lunk annyira üldözött *patkányokat* úgy hizlalják, mint nálunk a kappanokat s a hol a *kutyapecsenyét* tán izletesebbnek találják, mint mi a sült libát, és hogy a *macskát* nem mindenütt nevelik csak egér-fogásra, hanem nyársra is, ezt olvasóink is jól tud-ják. Egy időben Pesten is sokat panaszkodtak a miatt, hogy a külvárosokban a házfedelek sétálói rendkívül eltünedeztek egymásután.

Az *ürge* igen csinos állat, és nézni tán sokan, de enni nem szeretnék; e sorok közlője azonban jól emlékszik rá, midőn vakációs deák korában a faluvégi házba betért, hogy ott ürge-pecsenyével kínálták, melyből ugyan nem evett, de evett más alkalommal csirkeként kirántott *varjut* s ez pom-pásan is esett neki; csupán akkor érzé magát kis-sé roszul, midőn tudtára esett a „qui pro quo“. Egyébiránt ha a varju (a magevő) a mi asztalain-kon nem honosulhatott is meg, szomszédainknál úgy látszik, hogy csetősége már régóta bir jog-folytonossággal, nemesak elvileg, de tényleg is; mert Bach idejében Magyarországon több nem magyarországi uri embert ismert, kik ép oly buzgalommal lövöldözék e károgo jószágot mint a

vadgalambot; azt mondák, hogy húsa a tyúkénál izletesebb és erősitőbb levest ad.

Már e lapokban is volt (a „Vegyes közlemények“ közt) említve, hogy a Nilus forrásai körül egy szerezsen nép bizonyos *apró rovarokat* szárít meg, lisztet őröl s aztán pogácsát készít belőlük; hasonlítanak ezen nianza-vidéki emberekhez azon hajdani selmeci bányász-akademikusok, kik majálisaik alkalmával olajjal ecettel elkészített *cserebogár-salátát* szoktak volt enni.

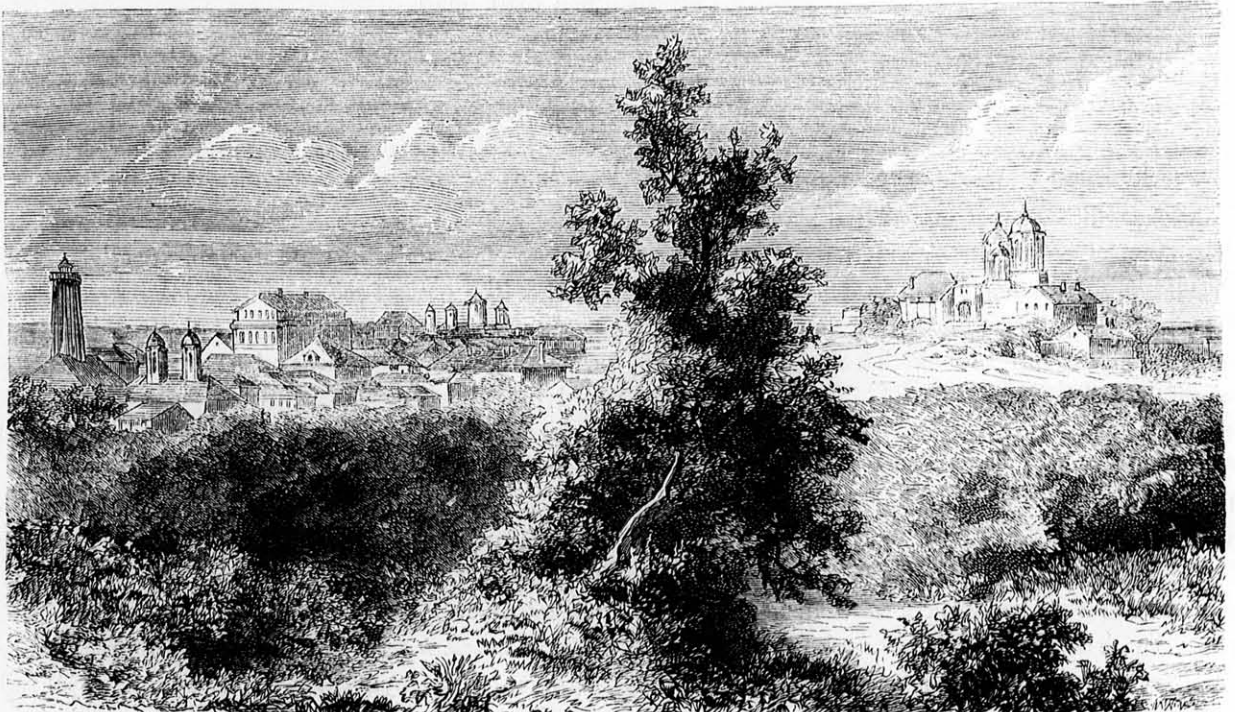
Azonban lehetlen volna elősorolnunk az isten mindazon különös teremtményeit, melyek a legkü-

lönösebb teremtmény, az ember gyomrában találják sirjukat, s így végül még csak azt említjük meg, hogy Humboldt Sándor és számos más amerikai utazó szerint vannak oly indus törzsek melyek bizonyos *zsiros agyagból* golyócskákat készítenek mérő és garmada számra s más táplálék mellett azt is eszik.

Mindezen elősorolt inyenceknél azonban furcsábbak a *tubák-evők*, a melyek már hazánkban is számosan találkoznak, azok t. i., a kik a sárga dinnyét tubákkal eszik.

Közli: *Kisvárdai.*

A pesti állatkert bagolyvára és fácánháza.



Bukureszt látképe távolról. (L. Szövegét a 357. lapon.)

Az állatkert egyik legjobb pontján áll a baglyok épülete.

A majomháztól szép sétány vezet ahhoz, előtte terül el a tó, s közel lesz hozzá a restauratio.

De ez épület méltó is arra, hogy ily kiváló pont-ra helyezzessék, mivel az a kertnek egyik diszét képezi.

Ez épület hat öl hosszú, két öl s öt láb széleségű ódon vármot képez, keleti oldalán öt öl magas toronnyal, melynek tetején terasse lesz, hova kényelmes lépcső vezet fel, s honnan gyönyörű kilátás nyílik. Valóban nem kis élvezetet nyújt innen körültekinteni, mert nemcsak Pest látképe bontakozik ki előttünk, hanem látjuk Budának nagy részét a festői háttért képező hegyekkel, s mialatt elmerülünk a gyönyörű panorama nézésébe, --

merengésünkből éles fütty riaszt föl. Meglepetten nézünk, s ime közvetlen közelünkben, lábaink előtt robotog el egy vasuti vonat, messze ragadva el magával gondolatainkat.

De hagyjuk a kilátást, s vegyük szemügyre magát az épületet.

Ennek földszinti részében vannak a borz, farkas és róka helyiségei, mindenik vas rácsozattal körülvett elég széles udvarral, hol az állatok nappal tartózkodnak. Fent a baglyok lesznek elhelyezve oly formán, hogy a vármot ablakai előtt elhaladva őket rejtekeikben látni lehet, mi igen szerencsés ötlet, mivel a legtöbb bagoly-faj kedveli a régi elhagyott épületeket és szívesen települ ott meg. E helyiség, legalább egyelőre csakis hazai baglyokkal lesz benépesítve, ámde ezek is igen

érdekes állatok, különösen a kis csuvis nagyon mulattató egy szárnyas, s mozdulataiban, természetben sok van, mi a majmokra emlékeztet; a *lángbagoly* nemcsak szép tollazata által vonja magára a figyelmet, hanem főleg arcának komikus eltorzítása által; a nagy suholy, mint a leghatalmasabb éji szárnyas ragadozó, szintén kitűnő példányokban lesz képviselve.

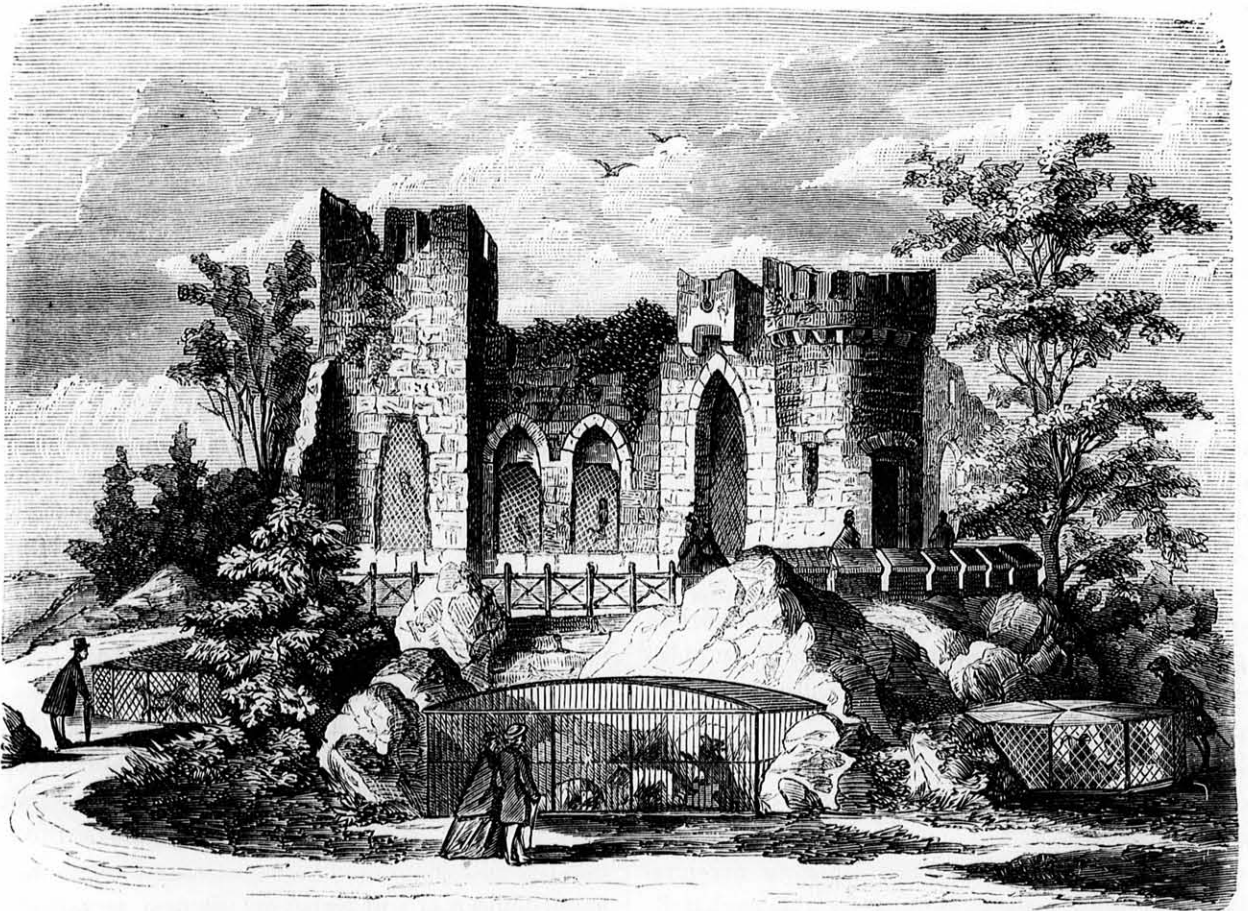
A vasut melletti részében a kertnek pár száz

lépésnyi távolságban a bagolyvártól áll a fácánház. Ez tizenegy öl hosszú, három öl széles épület, felül sodrony hálózattal körülvett udvarokkal el látva, bennt éji- és téli-tanyául szolgáló rekeszekkel. Itt lesznek kiállítva nemcsak a közönséges, hanem az ezüst és arany fácánok is, eme fölséges madarak, melyeket szinpompában ragyogó tollazatukért méltán a legszebb szárnyasok közé sorozhatunk.

L. K.

A korallszigetek alakulása.

II.



Képek a pesti állatkertből. II. A bagolyvár és farkasverem.

A teremtés lényei sorában hosszú ideig kétes vala a korallak helye. Majd a növények majd az ásványok közé sorozták őket a természetvizsgálók s állati természetük felől csak a mult század oszlatott el minden kétséget. Kevésbé fogunk e sajátságos tüneményen csodálkozhatni, ha még egy futólagos pillantást vetünk rejtélyes életmódjuk-, kifejlődésük- és általános belalkatukra. Képzelnék olvasóim gombákhoz hasonló, kemény, gömbölyű testeket, továbbá sűrűen szétágazott cserjeszerű alakokat, bevonva bőrnemű köpeny által, melyből a fa rügyeihez hasonlóan új sarjadékok fejlődnek ki. E köpeny különböző

nyílásokkal van ellátva, melyek a tápcsatornával összeköttetésben vannak. Legtöbb korallfajnál az állati életműködések csakis e köpenyre s majdnem teljesen önálló szervezettel bíró rügyeire szorítkoznak, ilyenkor az állat belsejében mésznemű váz alakul, mely rendszerint a köpeny által választódik ki s megszilárdulván, alapjául szolgál az utódok építkezésének. Azon okok következtében ugyanis, melyeket előbbi cikkünkben röviden kifejtettünk, az alantabb levő részek lassanként elhálnak, s a szerves élet csak az újabb nemzedék környi részére vonul, de itt kedvező körülmények között fokozatos megújulásában évezredekig is

gyakorolhatja teremtő munkásságát az „ősök sirhantjai“ fölött.

A korallszigetek alakulása alkalmul szolgált néhány földtudósnak bolygónk szerves élete régiségének kiszámítására. Azon — elméletünk szerint hiányos észleleten alapuló — felvételből indulva ki, hogy a korallok a tengernek fenekéről építkeznek fölfelé, csak bizonyos meghatározott időszakra nézve kellett meghatározniok ezen építkezés magasságát, s ezt a tengernek helyi mélységéhez viszonyítván, a képződmény korának ismeretére jutottak volna. Így például a híres észak-amerikai természetbúvár, *Agassiz* tapasztalván, hogy egy hüvelyk magasságu, kemény korall-váz

csakis 14 év alatt képződhetik, a Florida félsziget partját környező zátonyok korát 24,000 évre tette.

Darwin elmélete e számítás kiindulási pontjának helytelenségét tételezi fel. A mi pedig földünknek és szerves életének régiségét illeti, erről véleményünk szerint a Mississippi és Nil folyamok áradmányai sokkal meggyőzőbb adatokkal szolgálnak. *Lyell* szerint a Mississippi áradmányok 16,000 angol □ mfdnyi területének képződése 67,000 évet szükségelt, míg *Burmeister* talán egy kissé túlzott számításai a Nil-üledékek korát hatodfél milliónak bizonyítják.

Molnár Antal.

Az üveg.

I.

(Folytatás.)

Figyelmet érdemelnek az ókorból az úgynevezett *vasa murrhinák*, a melyek Rómában a köztársaság vége felé kezdetek elterjedni, irtózatossággal fizettetvén. Egy még fél megszelyesnél is kisebb ivópohárért 45 ezer tallért, sőt Néro egy serlegért 192 ezer tallért fizetett akkor, a midőn más két ivóedényért 315 tallért adott. Hogy ezen drága serlegek minő anyagból voltak, bizonyosan nem tudhatni; némelyek állítják, hogy drága kövekből — jáspis, obsidián stb.-ből készítették volna.

Mint említők, az üvegyártás már az ó-korban igen magas tökélyt ért volt el; de a K. u. első századokban ez is — valamint a cultura más nemei — teljes hanyatlásnak indult, és csak a 13-ik században kezdett újból éledezni, a midőn a keresztény templomokon az ablaknak megfelelő kis nyílásokat színes üveggel kezdték ellátni; a byzanci Szophia-templom, a római és ravennai domok voltak az elsők, melyek ily ablakokkal díszítették. De a magán épületek az ily színes üveglakokat is még sokáig nélkülözték; a helyett azonban elein használták a csillámpalát — Mária-üveg vagy macska-ezüstnek is nevezik, — később a vékony szarut, majd meg a vékonyra vakart bőrt — lantornát, — a pergament és a megolajozott papirost; sőt a szegények még ezeket sem szerezheték meg, s így őket semmi sem védte a szél, fagy és az esőtől.

Hogy az üvegyártás nagy fontosságát már korán belátták, azt bizonyítja az, hogy Velencében, a hol annak újbóli fölvirágzása kezdődik, minden üvegyártással foglalkozó egyén polgári jogokat nyert; s ha a nemes nemnemes üvegfúvó leányá-

val lépett is házasságra, utódai az atyai jogokat teljesen élvezték, míg más esetben a nemtelen nőtöli maradéka azoktól megfosztattak; sőt Franciaország a 14-ik század elején kizárólag a nemesekre ruházta az üvegyártás mesterségét, s oda törekedett, hogy Velencétől, a mely az üvegtükrök feltalálója levén, csaknem egy maga látta el az egész világot azokkal, a tükrökészítés monopoliáját elragadja. S ebben, miután Thévert Abraham 1688-ban a tükröktáblák öntését föltalálta, célt is ért. Eddig az egyes tükrök nagysága nagyon korlátozott volt — a legnagyobb hossza sem haladta meg az 50 hüvelyket, — ezután azonban, mint látni fogjuk, bámulatos nagyságot értek el.

A tükrörlapok már a 13-ik században meglehetősen elterjedésnek örvendtek, míg az ablaküveg még a 14 és 15 században is a nagy ritkaságok közé tartozott. Bécsben az első üveg ablak 1458-ban készült, míg nálunk azon század végén már meglehetősen el volt terjedve; de nem mondhatni ezt az ivó poharakról, a melyek még sokkal később is a ritkaságok közé tartóztak, — s főleg a kristály poharak, mint Apor Péter „*Metamorphosis Transylvanicae*“ című munkájában írja, Erdélyben legelőbb 1686-ban lettek ismereteseek.

Meg kell itt még jegyeznünk azt, hogy az üveg mikénti fölhasználása és minősége a különböző korszakoknak egyszersmind hű jellemzése; ugyan is: a klasszikai hajdan-korban csak fényüzésül szolgált; a közép korban az egyház pártfogoltja volt, — természetesen még mindig a színpompa levén a főtényező; csak az újabb korban kezdé (az üvegyártással együtt a tudomány is a régi slendriából kibontakozva) nem annyira a külsillogás-

ban, mint a valódi benső értékben keresni főérde-
mét. A szemüveg, a táveső, a sötét kamara (ca-
mera obscura) a tudomány szolgálatába szegődve,
a természet és a világosság titkait, a melyekről a
hajdan-kornak még csak sejtelve sem volt, föltár-
ják. De itt már többé nem a színes, hanem a
szintelen üveg lép előtérbe, s az egyszésűség fényes
diadaltól a csillogó külfényen.

Hogy mily roppant tényező az újabb korban az
üveg, annak bizonyosságául még csak a sydenha-
mi kristály-palotára, az újabb kor e csodaművére
utalok. A divatszzerű építkezés ezen diadalához
képest mi a hajdan-kor 7 csodája együttesen is?
A föld bármely hatalmasa is képes lett volna e

valaha mintegy 4 hó alatt, egy 1851 láb hosszú
450 láb széles, és 112 láb magasságot elérő épüle-
tet oly célnak megfelelőleg létesíthetni, ha az üveg-
nem lett volna az, a mi? — Nem kevesebb kész-
let kellett ehhez, mint 900 ezer négyszög láb üveg
tábla (összesen 8 ezer mázsa sulyu;) háromezer
háromszáz vasoszlop (egy-egy magassága 14 1/2-20
lábig;) 7 1/3 mértföldre terjedő vízvezető cső; 2224
kereszt gerenda és 1120 karzatot tartó oszlop,
(összesen 78 ezer négyszáz mázsa öntött és 12 ezer
háromszáz husz mázsa kovácsolt vas;) 44 1/2 mért-
földre rugó ablak-ráma, és 33 millió köbláb tér fo-
gat — a legnagyobb tér, a mely fölé valaha emberi
kéz födelet rakott.

H a m b u r g i l e v é l.

— 1866. jun. 3. —

(Ismét az állatkert. — Egy díszes épület. — Gnu és sakdlok. — Harci kiáltók mellett szelid zene. — Lind Jenny és egy
hírneves magyar zenész.)

Miután ön a „Hazánk s Külföld“-ben több iz-
ben adott ösmertetést a létesülőben levő pesti ál-
latkertről s már annak épület-rajzait is közli, —
bizonyára érdeklél birand, hahogy Európa egyik
elsőrendű ilyen intézetéről ismételve szólok. Most
megemlítem, hogy a költők szerint a „bájos“, sze-
rintünk azonban a fagyos mult hó, vagyis május
utolsó vasárnapján az itteni állatkert vendéglőjét
megnyitották a közönség számára, mikép ezentul
díszes termekben, szép asztalok mellett s pompás
üléseken ápolhassa gyomrát s visszagondolhasson
az édenre, hol az állatok által környezett ember
szintén föltalálhatta mindazt, a mi után szive so-
hajtott. Ezen, némileg sántító hasonlatban, más
apróság mellett, még abban is különbség van, hogy
míg az édenbeli tiltott lakomát az átok, itt az ét-
kezést a fizetés bünhődése követi. Azonban ennek
dacára is ezereknél jelentek meg a látogatók,
hogy a zene s szép idő által kísért megnyitáson
jelen lehessenek. — A *Haller* és *Meuron* kitűnő
építészek által emelt vendéglő, — kik a kert egyéb
épületeit is készítik, — divatos modorban, a kü-
lönböző korszakok és irányok szépségeinek ügyes
felhasználásával van kivive.

Az épület előtt széles, nyílt veranda van; föld-
szint három nagy terem s ennek középsője az
egész épület magasságát elfoglalja; az emeleten
öt kisebb-nagyobb helyiség kínálkozik a vendégek
elfogadására s itt van még a bérlő lakosztálya is,
míg a földszin alatt a konyha, pince stb. rejtik ma-
gukban vegyész-műhelyeiket. Hamburg első dí-
szítője — bécsi születésű, — izletesen s díszesen

látta el a fényes helyiséget; a tág termeket nagy
csillárok száz légszeszlánggal világítják meg, me-
lyek sugarai vízfénylenek a mindenfelé alkalma-
zott nagy tükrök, tükörlapok és fényes butorok-
ban. Ez épületben mindennap van rendezve kö-
zös étkező asztal, s a konyha részére a híres pá-
risi Chevetnek át kellett engednie wiesbadeni ügy-
vezetőjét és szakácsát, szóval minden el van kö-
vetve, miként az elkényeztetett hamburgi iny ki-
elégíttessék s így remélhetni, hogy a bérlő vágya
is teljesedik.

Az épület újdonsága egyelőre biztosítja a jó be-
vételeket, de a népség kegye ingadozó. Az igaz,
hogy igen szép az állatkert látása, midőn hullámozó
néptömeg lepi el a zöld gyepágyak közt tova ki-
gyózdó kavicsos utakat, kivált ha ezt valamely
magasabb pontról tekintjük, milyen a bagolyvár,
s eddig valóban nem látszik, mintha Hamburg pol-
gárai ezen divatos kedvenc hely iránt hűtlenné
fognának lenni, sőt az állatkert irányábani buzga-
lom jeleit naponta észrevehetni, mert a tett aján-
dókozások nemcsak jelentékenyek, de igen költ-
ségesek is. Így Hamburg egyik polgára közelébb
egy nőstény *gnu* (*Catoblepas Gnu*) ajándékozott,
mely állatnak himét már birta az intézet. Ezen ál-
latok eddig még a föld egyetlen más állatkertjében
sem találhatók fel s ezenkívül még azt is megjegy-
zem, hogy értékük mintegy 4—5000 ft. — A kert
ezen barátja egyéb más számos állaton kívül még
két darab *sabrákos sakállal* (*Lyciscus mesomelas*)
is gazdagította a gyűjteményt, a ki egyébiránt pol-
gártársai közt nem áll e tekintetben egyedül.

Mint hogy állatokról emberekre tértem át, tán szabad lesz levelezésem köréből pillanatra kilépnem s elmondanom, hogy bár a harci kürtöket riadni s az ágyukat bömbölni hallja városunk szellemében, mindamellett három napon át igen kedélyes és sikerült zeneünnepélyt tartott. Egy hamburgi igazgatott, neve: *Goldschmidt Ottó*; ennek neje, *Lind Jenny* énekelt, s mint hogy alig van nagyszerű hangverseny, mely hősei közt magyar művészt ne tüntetne föl, azért ilyenekkel itt is találkozunk *Joachim mester* hazánkfia személyében, a ki csodás hegedűjátékával elbűvölte s elbájolta

hallgatóságát. E tényt föl kellett említenem, hogy megmutassam, miként az anyagiasságnak hírében álló Hamburgnak ezen nehéz és rideg időkben is van pénze és kedve, melyet *Musica* oltárára tesz.

Az ünnepnapokon az egyház és hangversenyteremben ezeken meg ezeken gyűltek össze s még a beállott szép napok sem ártottak a részvételnek. Ugy látszik, mintha jól esnék az embereknek az aggály e napjaiban tudniok, hogy politika és háboru által megrendített lelkük vigaszt találhat a költészetben!

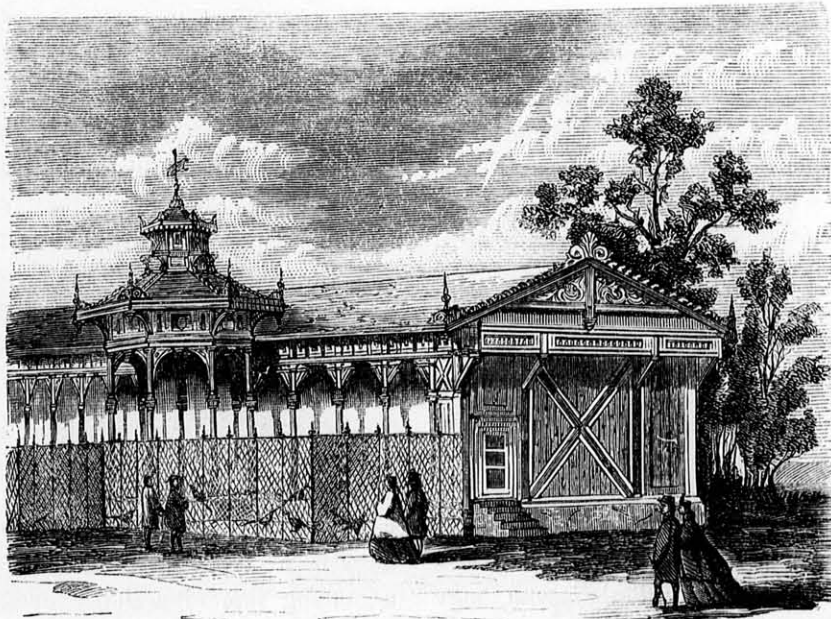
F A

Egy hét története.

— Junius 8. —

Egy francia festész a tavalyi regattán valamelyik gőzös teteléről megkísérelte e ritka szép látványt lerajzolni; de csakhamar becsapta vázlatkönyvét, s a helyett, hogy dolgozott volna, inkább maga is gyönyörködött.

„Az egész oly nagyszerű és összhangzatos, — mondá ismerőseinek — hogy vétek volna belőle csak részletet, az egyedül lehetőt, adni.“ S ki is tudta volna e



Képek a pesti állatkertből. III. A fácánház. (L. Szövegét a 360. lapon.)

széttérülő mozgalmas képet egy papirlapon hiven visszaadni, az imponáló gőzösöket tarka közönségükkel, a száz meg száz zászló élénk lobogását, a tengeri pókok gyanánt szerte iramló kis csónakok raját, e nagy széles vizet, amott a Margit-sziget eleven zöld díszét, hátunk mögött a lebegő lánchidat, azon túl a komor tekintetű Gellért-hegyet, s e sokszínű és alaku pontok között két oldalt egyfelől a rakpartokat és dunasori palotákat, másfelől a várhegy oldalát, s ezenkívül mindenfelé ezer meg ezer emberfőt, mely az egész nézőtérte megeleveníté. „Inkább nézem, — mondá e festész — mint hiába dolgozom.“

Az idén a Margit-szigeten bizonyára könnyebb dolga leendett. Nagyszerű népnép szétterülő

pompája helyett csak egy bájos tájképet kellett volna rajzolnia, egyetlenegy helyen csoportosítva

össze a versenyzők és néző közönség érdekes tarkaságát.

A látvány itt nem oly festői és sokoldalú, de kétségkívül kellemesebb volt.

Nem kellett gőzhajók födelén szoronganunk minden pillanatban aggodva, hogy egy-egy delnő uszályát taposhatjuk le, vagy

drága csipkéire ejthetjük (ha ugyan meg mertük gyujtani) kiméretlen szivarunk félelmetes hamvát. Nem kellett székek tetejére kapaszkodunk, hogy a ponyva borított hajóról egy kis kilátást lopjunk a versenyző csónakok felé. Nem kellett egy helyben állanunk, élve, égve és nem mozdulhatva, mint a költő élőszobrának. — Most egyfelől a locsogó hús habokhoz, másfelől a portól tiszta zöld ligetekhez közel, a Margit-sziget Pest felé eső oldalán foglaltunk helyet, hosszában, s a hölgyek piperéitől oly mosolygó élénken, mint egy darab szivárvány.

Igaz, hogy itt a Dunának csak egyik ága csillogott előttünk, de azontul a kertek, erdők és ligetek friss tavaszi színe sokkal jobban esett portól, sze-

méttől és kőfalaktól agyon gyötört szemünknek, mint akár a Regent-tsreet halvány sárga palotái, akár a boulevard de Sebastopol végtelen hosszú és egyhangúan pompás két oldala.

Itt a házaktól távol, gyönyörrel szívtuk a folyam és liget hűs levegőjét, s szintén jól esett, hogy az átelleni parton nem bámészkodó emberek nyugtalan sokasága, hanem a derülten mosolygó természet áll előttünk.

Közelünkben nem is volt egyéb épület, mint hátunk mögött, fák sűrűjébe rejtve a vén kolostor rombadőlt maradványa, melyet az idő egyszerre ront és ékesít, zöld virágokkal földvén be a sebeket, miket régóta dacoló falain az évek viharai ütnek.

A regék és legendák szellemei azonban e délután aligha tanyáztak a vén falak között, melyeknek csöndjét az előkelő világ fényüzése, jókedve és élvvágya messzi elűzte. Ki gondolt volna most századok előtti szent történetekre, midőn a jövő órák futó vidámságaért kerestük föl e helyet?

A parton már eleven élet folyt. A negyven lépáshelyben az előkelő világ hölgyei foglaltak helyet, díszes nyári piperékben, könnyű kalapokban s az aggatkozó tövissek által idáig jól megtépett uszályokkal. A páholyközönség legvégső pontját egy jó erős széken az a nagy polgár képezte, ki az utolsó helyen is a legelső marad, ki bármint szeretne is elvonulni, mindenütt kitünik, kinek nagyságában legszeretetre méltóbb vonás az az egyszerűség, mely nem szereti a cothurnust, nyájasan kezét szorít legigénytelenebb ismerősével is, s a mily hatalmasan vezérkedik az országgyűlés szószékén, ép oly kedélyesen tréfál a fiatal hölgyekkel. Nevét nem kell említenünk, minden magyar ember szívében össze van nőve az a haza boldogságának óhajával. Tehát — a versenyzők és a közönség öröme — ő is itt van, s mindenik főrangú delnő örvend, ha egy-egy mosolygó bókál üdvözölheti, míg a háttérben két hórihorgas angliusz majd elnyeli keményen neki-szőgezett látcsövét.

Eközben a számozott ülő padok közönsége is gyűlik, bár nem igen akar nagyra nőni. E hely me redék, mint a dicsőség utja. Nehéz rajta megállni egyenesen. A nap is süti, s a hölgyek a megígért lombok árnyai helyett kénytelenek napernyőjük védelme alá menekülni. A népnek itt is jó. Tűrjön, ha fizet, s irigyelje a páholyok boldogságát! Arra való!

Hátul a cigányok hegedűi aprózzák a frisseket, majd egy katonai zenekar trombitái harsogják a divatos polkákat. Ha elhallgatnak, egy-egy bátrabb

csalogány tölti ki búsan csattogó hangjával az időközt. De ezt csak az ábrándos poéták veszik észre, a közönség szeme a kavicsos parton csügg, hol sárga, vörös, barna, fehér és kék sapkák s Garibaldi-ingek jelölik, hogy öt egylet száll ki a sikra, megmutatni: ki a legény a Duna hátán.

A víz egyre élénkül. Az induló pontnál két vas-kos dereglyefélén sok a zászló és zöldág, de még több a tarka-inges vízi sportsman. Azon túl egy kis „Dráva“ nevű gőzös sétál ide s tova, földzetén a pályabíró: b. Orczy Béla áll, hivatalos komolysággal, mint akármelyik tengernagy. Most a dereglye közelében, majd a parton, azután megint a nézőhelyen az egyik tevékeny rendező: *Birly István* sűrög-förög, e kitünő hajós, ki egyszer — Rosty Pállal — Rotterdamtól Pestig csónakázott le, valamennyi hajóegylet tagjai közt alkalmasint legtöbb „szület és habot“ látott, s ki mindezek dacára még most sem fáradt ki a vízi sportba, melyet tollal és evezővel egyiránt szolgált. Amott meg gróf Széchenyi Ödön egy ingó-bingó csónakon ügyel a pályautra, mely — hála istennek — nem szorul a városi hatóság könyörületes öntözésére, — s néha bele kiált hangesővébe, mialatt a versenyre készülő ifjak szemében kigyúl a versenyvágy heve.

Az első verseny a budapesti hajóegylet száz aranyos díjára történt. Két hajó indult.

Félek, hogy vidéki olvasóm, ki a regattát csak híreből ismeri, valami büszkén kiemelkedő vitorlás vagy árbocos hajókat fog képzelni. De ezek a hajók koránsem ilyenek, s a Tisza mentén nem is igen részesülnének több becsületben, minthogy csónaknak vagy sajkának neveznék őket. De hiába, a nagyvilág udvarias, s a mint megnagyságotja a kis tökepénzével magánzónóvé lett szatócsnét, s művésznőnek nevezi a színház minden csinos „petite dame“-ját: akkép a fényesen kicsiszolt angol származású lélekvesztőket is a hajók hatalmas családjába sorozza. Különben oly könnyű, keskeny és hosszudad jószágok, mintha valami trópusi bab vízbe dobott sárga hüvelyei volnának. Öt-hat év előtt még, midőn először honosultak meg vizeinken, istenfélő ember aligha mert volna beléjük lépni, míg ma már százan meg százan ringatóznak rajtuk a Duna hullámain.

Tehát két ily hajó indult. Egyik az „Egyetértés“ egylet „Pogánya“, másik a nemzeti hajóegylet „Durra-i-noor“-ja. Többen fogadtak rá, hogy melyik győz. A pályaut másfél angol mérföld s így elég hosszú. Kivettük óránkat — reporteri lelkiismeretességgel — hogy számláljuk a másodperceket. Hiába, sorsunk egy „rosz nyelv“ szom-

szédságába juttatott, ki folyvást tréfált, adomázott, s beszélte, hogy az előttünk ülő X. kisasszonyt nem rég megkérte egy fiatal orvos.

Az apa — nem szerelmi ábrándok, hanem számok embere lévén, — kérdé, hogy mi a jövedelme.

— Körülbelől ezerötszáz forint! — viszonzá az ifju.

— Oh barátom, hisz az az én leányomnak zsebkendőre is kevés.

— Bocsánat! — mondá a kérő, kalapját véve — nem tudtam, hogy a kisasszony olyan hurutos természetű.

E triviális adomának kell tulajdonitanom, hogy most nem mondhatom meg önöknek: a diadalmas „Pogány“ hány perc alatt futá meg hosszú pályáját, melynek végén igen könnyen nyert, versenytársát legalább is 25 hajóhosszal hagyva el.

A második díjat (az asszonyságok 50 aranyát) is az „Egyetértés“ egyik csónakja: a „Gyöngyvér“ nyerte, gróf Széchenyi Béla „Névtelen“-je ellen, mely nem igazolta előleges jó hírét. Ez valóban az *egyetértés* diadala volt, mert míg a „Gyöngyvér“-en egy szívvel lélekkel dolgoztak, addig a „Névtelen“ mágnás ifjai könnyen vették a dolgot, s az egyik pláne le is tette az evezőt, s mint Hugo Viktor egyik rokkant hőse, arra gondolhatott: „Annyi dicsőség ért, hogy vágyom a szemétre.“ A szeméttel itt egy kis nevetés pótolá, mely a száz hajóhosszal elmaradt csónak késő beérkeztét fogadta.

Az „Egyetértés“ egylete igen fiatal, csak tavaly alakult. Tagjai nem született sportsmanek, hanem munkás fiatalok, kik a rőf és irodai toll után vehetik csak kezükbe az evezőt. Az ember, ki egész nap látja őket boltokban, hivatalokban, nem is képzei, mikor érnek rá hajókázni, ha csak örök éjben nem akarnak evezni, mint Charon. De akár hol vették az időt és ügyességet: barna ingeiknek ezúttal elég jó hirt és becsületet szereztek. Az első versenyben a gőzhajózás által támogatott egylet hajósait, most meg a *legelső*, úgy nevezett „budapesti hajósegylet“ élőkélő vízi bajnokait győzték le igen nagy előnnyel.

Hja, így lesznek az utósók *első*k, ha igyekeznek, s az első *utósók*, ha elbizzák magukat, s oda se néznek a training hosszú fáradalmainak.

De ne becsméljünk! Végre is a budapesti hajósegylet a dicsőség, hogy e regattát — rendezte.

Az ötven aranyos hazai díjt a kék ingesek „Lidérce“ nyerte a sárga egylet „Hajnala“ elle n.

Midőn a tarackok újra durrantak, s a 20 aranyos Skuller-dijra két egy evezős csónak indult ki, az ég Fóth felől fenyegetőzni kezdett: hogy elég is a mulatságból! Barna borulat kezdett gyorsan terjedni, s minden marabout, paradicsommadár-toll, lenge fátyol és csipkeszövet, — melyeknek egy nagy esőcsöpp halál — reszketni kezdett ijedelmében. A habok fodorodtak, s a vén fák és fiatal bokrok gonoszul susogó levelei hirdették, hogy jön a fergeteg! El is jött, s néhány perc alatt az egész közönséget a zöld pázsitról befűtta a partnál várakozó „Germánia“ gőzös védő födele alá. A toilettek meg lettek mentve, de a multság odaveszett.

Csak egy-egy elszánt kiránduló jelentgeté be azután, hogy a Skuller-díjat Petrich Péter „Dianá“-ja nyerte, a gr. Waldstein J. ezüst diszajándokát gr. Széchenyi Ödön „Sympathy“-ja, a 30 aranyos kis egyleti díjat Bohus László „Camäleon“-ja; a halászok és molnárok versenyében pedig a tavalyi tarka raj helyett csupán hat hajó vett részt.

A közönségnek a hajó-terem átfüledt levegőjében kisebb gondja is nagyobb volt, semhogy e vízi diadalok örömeiben tovább is élénk részt vegyen. Arra gondolt csak, hogy mielőbb hazatérve, békés otthonában elmondhassa a honn maradtaknak, hogy ezeken a szabad ég alatti pesti ünnepélyeken mennyi gyönyörűséget kell az embernek kiállania.

Mi meg mondjuk el az idei regatta örvendetes tanubizonyságát. Egyik az, hogy ma már itthon is ép oly könnyű és jó csónakokat készítenek, mint Angolországban, s a mit évek előtt csak bámultunk, azt ma képesek vagyunk utána csinálni. A másik meg az, hogy a vízi s port oly terjedést nyert harmadfél év alatt, mikép ha — mint most — idegen társulatok nem érkeznek is, a pestiekből magukból is igen érdekes regatta telik ki. Örülünk rajta, mert noha tudjuk, hogy a dunai csónakázás nem képez admirálokat, de mindenesetre erősíti, edzi a fiatalokat, már pedig sport-lapunk nem alaplanul viseli homlokán a régiek ez igazmondását: „fortes creantur fortibus.“ **Vadnai Károly.**

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

m. a. (A *Georgina*.) E disznóvényt 1789-ben hozta be először Cervantes Vince a madridi fűvészkertbe, s a svéd növény-tudós Dahl Endre

tiszteletére „Dahlia“ névvel ruházta föl; csak később, midőn Humboldt magvát ismét elhozá Mexikóból Európába, nyerte a „Georgina“ nevet Ge-

orgi petersburgi természet-buvár emlékére. Azóta számtalan elfajzásban terjedt el valamennyi európai tartományban, s napjainkban egyikét képezi a leggyakoribb és legkedveltebb disznóvnyeknek.

m. a. (*Velence fekvése.*) Miként tudjuk, Velence sós lagunák közt fekszik, míg a körülötte levő szárazföld azon édesvíz hatása miatt, melyet a velencei köztársaság roppant költséggel elzárt a lagunáktól, egészen mocsáros. Ámbár e mocsárok csak egy órányi távolságban vannak a fővárostól, mely a lagunák kigőzölgéseinek folyton ki van téve, a váltóláz mégis igen ritka Velencében, holott a szomszéd mocsáros tájékon egészen járványosan, még pedig oly nagy mérvben lép föl, hogy a xusinei városhivatalnokok néhány évvel ezelőtt még a kormány költségén kaptak naponként bizonyos khina-adagot. Láthatni tehát, hogy míg az édesvízi kigőzölgések ellágyítják az emberi test izomrostjait, addig a sósvizek magukban hordják ugyanazon hatás mellett annak ellenszerét is.

m. a. (*Uj fém.*) Crookes angol és Lamey francia természetvizsgálók pár évvel ezelőtt felfedezték a „thallium“ nevezetű új fémét (nevét nyerte e görög szótól: thallos — ujjöld) egy nap-színképi elemzés alkalmával. E fém a valódi fémeknek minden tulajdonságával bir s phisikai viszonyait illetőleg az ólomhoz hasonlít leginkább. Nem épen oly tiszta fehérségű, mint az ezüst, de a friss metszet élénk fémi fényvel bir. Lágú, könnyen kalapálható s a papíron sárga sávot hagy vissza. Csak 290° Celsius-nál olvad; fajsúlya 11,9; tehát valamivel több, mint az ólomé. Ha sikerülni fog e fémét nagyobb mennyiségben előállíthatni, reményünk lehet, hogy az ipar és művészet terén többszörösen fog alkalmaztatni.

— (*Különcök.*) — 1733-ban Anglia Vhittlesen nevű helységében egy Underwood nevű dúsgazdag magányzó halt meg, ki végrendeletében a legszigorúbban meghagyta, miszerint: azon hat egyén, ki koporsóját viendi, utközben Horatius II-ik könyvének XX-ik ódáját énekelje, — az utolsó versszakot pedig kétszer. Minden kívánsága szerint történt. -- Hasonló különö volt az 1518-ik évi július 15-én Paduában kimult Cortusio Lajos ügyvéd is, ki szintén végrendeletileg hagyta meg, miszerint a temetésén jelenlevők ne merészkedjenek sirni — s a melyik rokona sirni fog, az fosztassék meg az őt illető örökségtől s ennek része adassék annak, ki a legédesebben fog nevetni; minden gyászjelt eltiltott; — azt is kiköté magának, hogy

a harangok zúgása helyett dobok pörgése, fuvola, trombita s hegedű hangjai kísérik az örök nyugalom helyére; sem a pap, ki őt temetendi, sem pedig a végtisztesség-tevő közönség közül ne legyen egyetlen egy se feketébe öltözve; a ki ellenkezőt tenne, azt távolítsák el. Végrendelete végrehajtóinak meghagyá, hogy szigoruan öröködjének utolsó kívánsága pontos teljesítése fölött.

— (*Mogliabechi*) a toscánai herceg könyvtárnoka, valódi példányképe volt a különcöknek. Ugyazólván egész éltét († 80 éves korában) a könyvhalmazok s poros irományok közt tölté. Igen mértékletes életet folytatott; néhány tojás, egy darabka kenyér s viz volt mindennapi eledele. Könyvein evett, ivott s aludt — s igen ritkán vált meg tőlük. — Florencből, illetőleg a florenci könyvtárból csupán kétszer távozott el s csak is a herceg parancsára. Ruházata egészen megfelelt életmódjának; hosszú térdig érő, piszko s színehagyott kabát fődé teste felső részét, az alsót pedig sárga nadrág. Inget mindaddig nem cserélt, míg az testéről egészen le nem rongyolódott. Egy százrétű, ezer foltokkal megrakott köpeny s egy a karimáján köröskörül lyukas kalapból állott egész ruhátára.

— (*I. Vilmos*) király — tudj' Isten mi okból — a világ minden kincseért sem használt pecsétnyomót; ha egy okmányra kellett pecsétet nyomnia, akkor rágyuratá a viaszkot s saját folséges fogai'val *beleharapott*. Ez volt pecsétje. Csak ugyan ilyen pecsétnyomót Ádám atyánk sem használt.

Közli: *Rómaszéki.*

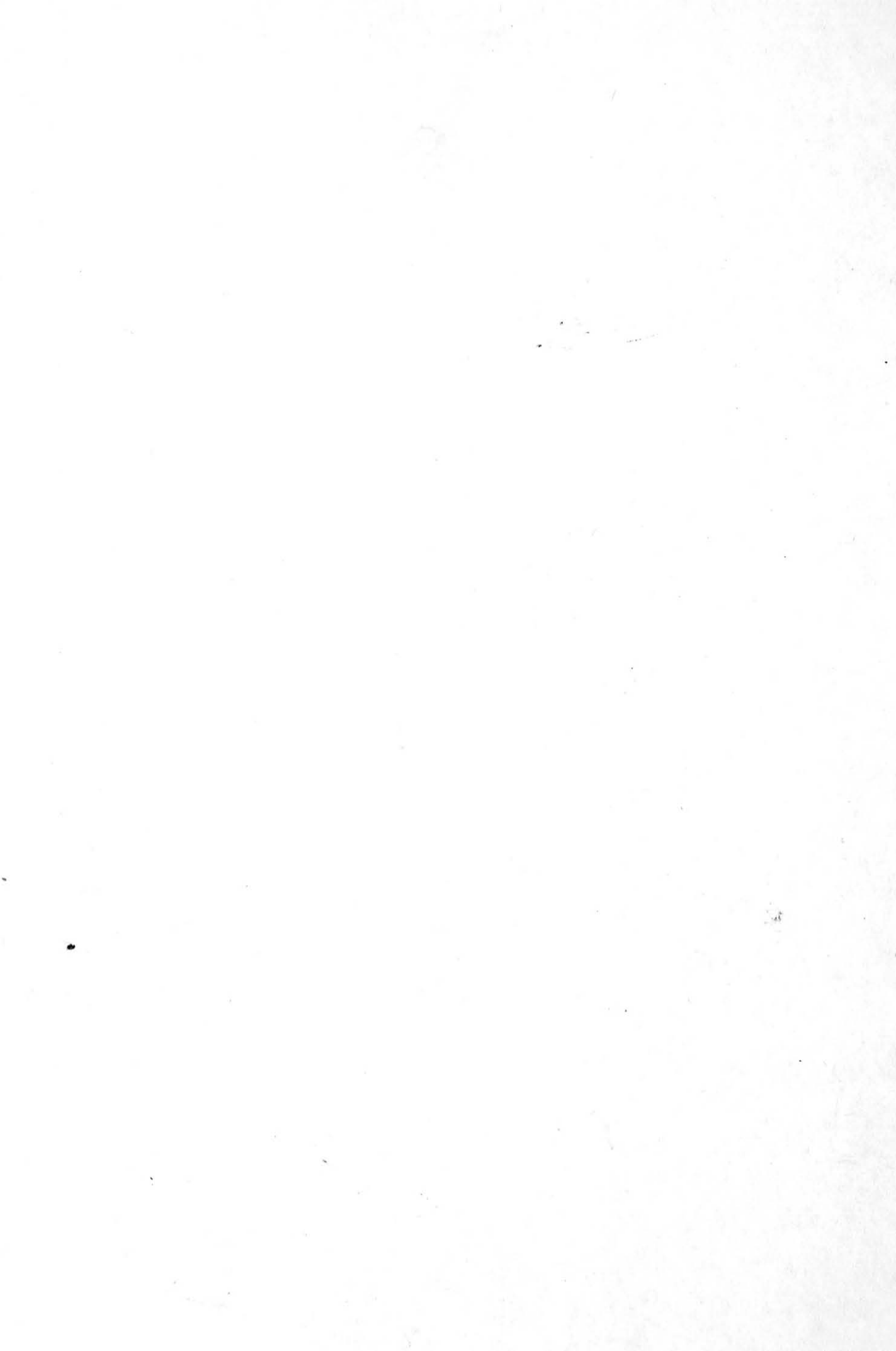
g. b. (*A hét alvó.*) *Decius* császár — uralkodott 249.—251 K. u. — idejében, azon iszonyú kegyetlenségtől való félelemből, melyet a keresztényekben maga a császár és emberei véghez vittek, 7 Efezus városából való ifju elment egy hegyre egy barlangba s ott elaludt K. u. 251-dik évben. Mit miután a császár megtudott — megparancsolta, hogy a barlang száját csinálják be, hogy ott az ifjak éhen haljanak meg. Ezek aludtak folyvást, tovább 196 (!) esztendőnél, t. i. az ifjabb *Theodosius* idejéig. Midőn pedig fölébredtek és megéheztek: egyet maguk közül elküldöttek *Efezus*-ba kenyeret venni, ki, minthogy nála *Decius* pénzei voltak, gyanuba esett, hogy kincset talált; de mivel vallatták, kinyilatkoztatta a történet mibenlétét. *Theodosius* császár ezt meghallván, maga is odament a dolgot látni és ezen 7 ifjut, kik aztán nem sok idő múlva meghaltak, ugyanazon barlangban tisztességesen eltemettette.

Névalírások.

VI.

(Most élő versköltőink kiválóbbjainak névalírásaiból.)

Arany Sándor Balogh Zoltán Palmadybródy
 Erőly János *Lina* Losonczy Sándor
Laura Medgyesi Sándor
Chilaffany Tóth Antal. Remese mikielő
 Szász Katalin Szecsey László
 Szász Gerő ^{Tóth Kelmán} Thaly Kálmán
János Sándor ^{János Sándor}
 Tompa Mihály Tóth Kálmán Miklósy
3
 Romány Péter ^{Vesely Antal}
3 ^{Lilaföld}



—v— (*Magyarosodásunk terjedését illetőleg*) örvendetes tényt jegyezhetünk föl. Ugyanis egy hét előtt tartatott meg a pesti remekművű izraelita templomban az *első magyar hitészónoklat*, Kohn Sámuel főrabbi által, kit lelkes hazánkfiai Boroszlóhból hittak meg, s ki szentül a német főrabbi mellett egyenlő rangot foglaland el. Annál örvendetesebb ezen esemény, mert ezáltal valósult meg a pesti izraelita hitközség nagy többségének azon régi ohaja, hogy az isten ígéjének hirdetését magyar nyelven hallhassa, s azért üdvözljük mindazokat, kiknek ezen reform keresztülvitele oly jól sikerült. Hiszszük, hogy a kisebb izraelita hitközségek, melyekben hazafüség érzés s magyarosodási vágy van, e tekintetben is követni fogják a megragadó példát.

— (*Gyúszhír*) *Néhai Hegedűs Mihály* székely-husár-ezredes özvegye, született *Pacsári Ödny Franciska*, hosszús szenvedés után e hó 4-dikén követé férjét és gyermekeit sirba, Csaláron, Nógrádmegyében, s az engesztelő sz. mise-áldozat ugyane hó 9-dikén tartatott meg fölötte. Az ország minden-rangu köreiből számosan fájlalják elhunytában a magaműveltségű asszonyt, rokonai pedig a közülök elszállt szelid és áldott jó lelket.

— (*Kisfaludy Sándor csakánya*.) Hertelendy György zalamegyei képviselő, Kisfaludy Sándor csakányát, mit a költő halála után ennek családjától ajándékképen kapott, a nemz. muzeum régiségtárának adományozta.

— (*Szász Károly*) fölkérte a Kisfaludy-társaság, hogy a pártolók ezévi könyvilletményébe „Heródes” című szomorujátékát s „Flóra” c. színművét, melyet nemsokára a nemzeti színházban is előadnak, engedje át.

— (*Vámbéry*) a nyáron Amerikába készül, az Egyesült-államban felolvasásokat tartani.

— (*A pesti távirati hivatalban*) jelenleg nyolcvanhat hivatalnok van alkalmazva, s a távirati közlekedés most oly élénk, hogy e tekintélyes számot is meg kell szaporítani.

— (*A bécsi gazdasági kiállítás*) ekeversenyében Rajka kolozsvári gépész ekéjét ítelték a legjobbnak, pedig a kiállításon francia és angol ekék is versenyeztek.

— (*Vándor emlékművek*) közelebb Baján rútol rászedtek egy urat. Csinosan rojtokra lenyirt uszkárt adtak el neki. E szép ebet az ur pár nap múlva megusztatván, meghagyott fej-, láb- s farkfodrai mind lehulltak, sőt az uszkárnak színe is úgy megváltozott, hogy egy derek juhász-eb került ki a furdóból. A fodrok csak oda ragasztva és a mestereges szín csak festve volt. Ha az ily iparlovagot a rendőrség elcsipné, — így sohajt föl egy vidéki tudósító — nem úgy mentené-e magát, mint a lókupec, hogy t. i. a külse hibáért nem áll jól, mert azt mindenki láthatja.

— (*Furcsa párbaj*.) Egerből írják, hogy Földváron egy dzsidás káplár veszekedés folytán párbajra hívott ki egy csabát, a ki hajdan huszár volt. A csász elfogadta a párbajt, oly kikötéssel, hogy levon vívhasssanak s ő szabadon választasson a katona-lovak közül. A dolog a kapitány elé került, ki megengedte a párbajt és lovászlást. A ki-

tűzött időben sokan jelentek meg, de a mulatságnak hamar vége volt, mert az egykori huszár a kard fokával nyakon sújtva a dzsidást, ez lebukott lováról. A kapitány 5 forinttal ajándékozta meg a vitéz császt, a dzsidás káplár pedig 24 óráig kurta vasban ült.

— (*Háborus hírek*.) Velencei tudósítások szerint a város mindig komolyabb külsőt nyer. Csapatok jönnek és mennek, s az utcákon tömegesen állanak az emberek a hirdetmények körül, melyek mindennap hoznak valami újságot. Sok fiatal ember ment át családjá hátrahagyásával; az iskolákat kevéssé vagy épen nem látogatják, s a Mark-téren és a Riván ásitóznak a ciceronék a szállodatulajdonosokkal együtt, kik hiába lesik az idegeneket. A boltok közül igen sok be van zárva, miután az illető tulajdonosok üzletüket nem folytathatják; a színházak szünetelnek. A rendőrség igen éber, s számos őrjárat cirkál éjjel az utcákon. A legközelebbi napokban várnak egy proklamatiót, melyben a lakosság felhivatik, hogy egy negyed-évre lássa el magát élelemmel. Mantuában az erre vonatkozó rendelet már közébe van téve. — *Olaszországban* annyian állnak be önkénytesnek, hogy már nem lehet munkásokat találni; asszonyok dolgoznak a rizsföldeken s másutt is. A király Garibaldi az 5-dik hadtest tábornokává nevezte ki, s hozzá intézett levelében egyebek közt ez is áll: „Tábornok, midőn ön a szárazföldre lép, lovát úgy felkantározva és felnyergelve találandja, a hogy Varese-nél és Calatasiminél volt. Ugyanis tudatik, hogy Garibaldi a mult nyáron eladta lovát; a király kéz alatt megvétette, s most visszaajándékozta neki. — A trieszti újság az „Alleanza” (állítólag a magyar menekültek közlönye) után írja, hogy Percel Mórió két fiával, kik a magyar legióba lépnek, Turinba érkezett. Tűr, ki a napokban tért vissza Capreráról, szintén az önkénytesek közt vállal szolgálatot. Dumas Sándor is Flórencbe ment Garibaldihoz csatlakozni. — Viktor Emanuel főhadiszállásának Piacenza van kijelölve, s az eddig elhagyott, kihalt város egyszerre élénk és népes lett, annyira, hogy még a templomokban is laknak. — Észak felől az osztrák és porosz hadseregről érkező tudósítások szintén mind nagyobb mérvű harci készülletekről szólnak.

— h (*Nápolyból*) írja egy honfitársunk, hogy az ottani polgármester is fölszólítást bocsátott ki a nápolyiakhoz, miszerint a király kezdeményezése folytán Garibaldi zászlói alá aessenek önkényteseknek fölvetetni magukat. Hivatkozik őseikre, kik már Masaniello vezénylete alatt oly vitézül harcoltak az idegen uralom ellen. Máj. 23-dikán kezdődött meg az önkénytesek felvétele, s két nap alatt összesen mintegy 350 önkénytes vétetett fel, többnyire velencei és római emigránsok, hatvan egyetemi hallgató s a mi legkülönösebb, tíz egyetemi tanár, köztök a jó hírnevű De Luca, De Blasio, Turcillo és mások; beállottak még Orlando ur a „Hôtel de Russie” millionárius tulajdonosa, Imbriani szenator két fia, az öreg Duca di Forlì köznégtanácsos, és a herceg d'Angri elsőszülöttje. Az önkénytes toborzás eredménye azonban Nápolyban korántsem kielégítő, Milano, Turin, Ge-

nua, Flórenc, sőt maga Róma contingenséhez is hasonlítva; a négy előbbi városban a kormány jónak látta a toborzást megszüntetni, miután igen is sokan állhattak volna be. A nápolyi városi nép zöme, mely legalább is hatvanezer önkénytest állíthatna ki, kivéve a tanuló ifjúságot és iparosokat, aligha fog sietni életét kockáztatni, megelégedvén egyszerűen a piaci tüntetéseknél kurjongatni. Ezekre nézve illik a Bourbonok azon közmondása, miszerint a jámbor nápolyi népnek (értsd lazzaroni, fachini, aristocratici és biocratici) nincs szüksége másra mint ama híres három „F“-re, melyek egyszerűen Festa, Farina és Forcát jelentenek (ünnepek, kenyér és kötél.) De a mi a provinciákat illeti, Salernóban, Avellinóban több ezerre rug a beírottak száma s tekintve ezen eredményeket, naggyítás nélkül lehet állítani, hogy Olaszország legalább százezer önkénytest képes bocsátani Garibaldi rendelkezése alá, ha t. i. ennek szabad volna rendelkeznie, — de addig, míg ily eset beállhat, az önkényes java, virága csak kötve hisz Lamarorának és társainak.

⊙ (A Németországból való kivándorlás) mindinkább növekszik. Szeptemberig a Hamburg és Bremából elinduló összes hajók igénybe vannak véve, úgy hogy most jelentkező utasoknak októberig kell várni.

* (Bukovinában a nyomor) mint írják, folyvást nagy, s egy ottani lap szerint a gyermekek eladása nem tartozik a ritkaságok közé. Nehány nap előtt például egy gyarmatos egy koldus két gyermekét vette meg, és pedig hosszabb alku után, míg végre kilenc forintban egyeztek meg, mely összeget azonnal le kellett fizetni. E lépésre az apát az éhség készítette. Nemrég Csernovitzban egy nőten urnak egy pórno kinalta két (12 és 15 éves) leányát, mindeniket tíz forintjával, tetszésére bizván, ha mind a kettő nem kell, azt választani, a melyiket akarja. Az említett ur három forintot adott a nőnek, de a leányokat nem fogadta el. Mind az anya, mind a leányok a családfő elhunytával éhhalálnak voltak kitéve.

⊙ (Bécsben,) hol már 1850. óta vágják a lóhúst, most nagyszerű vágóhidat építenek, melyen csak lovakat fognak vágni. Az említett idő óta 9 személynek van engedélye a lóvágásra, és évenként 1000 darabra megy a levágott lovak száma. A lóhús, melynek fontját 8, sőt 12 krajcáron is árulják, egészséges táplálékot nyújt.

— (Különbő utasítást) ad egy porosz lap saját katonáinak. Előbb elmondja, hogy egy katona megmenekült a horvátok golyóitól, mert bibliát hordott magánál, a golyó átfuródott Mózes, a próféták és az apokryph könyveken, de az új testamentomnál tisztelettel megakadt; a biblia pedig hátul a tarisznyában volt. Tegyetek hasonlót, kiált fel ezután a harcba indulókhoz, s a horvátok golyói visszapattannak rólatok. E lap ekkép a vitézek hátáról gondoskodik.

⊙ (Meyerbeer lednya.) Meyerbeer Kornélia Richter Gusztáv híres arcképfestőhöz megy férjhez. A menyasszony husz és néhány éves, a vőlegény pedig 44. Említendő az is, hogy a menyasszonynak mintegy negyedmilliónyi saját vagyona van, anyai öröksége pedig 50,000 tallér.

Irodalom.

—v.— (Sárosvics Ambrus hazánkja Szabadkáról) előfizetési fölhívást bocsátott ki ily című szerb politikai mű magyar fordítására: „Európa délkeleti nemzetei s azok jövője;“ írta Popovics Milos, az irántunk, magyarok iránt rokonszenvvel viseltető belgrádi „Vidov-Dan“ szerkesztője. E művet, mely 10 nyomott íven julius elején jelenik meg, s melynek előfizetési ára 1 ft., (a fordítóhoz, Sárosvics Ambrushoz Szabadkára küldendő) — melegen ajánljuk a közönség figyelmébe.

—v.— (Ráth Mór kiadásában) Hugo Vietornak Szász Károly által fordított „A tenger munkásai“ból a 6-dik, vagyis utolsó füzet is megjelent már. Az egész mű ára 4 ft 20 kr.

—v.— (Veszprémben Ramazetter Károly nyomdász) kiadása és felelős szerkesztése mellett egy helyi érdekű vegyes tartalmu hetilap indul meg, mely különösen Veszprém megye érdekeinek képviselését tűzte ki feladatául. Előfizetési ára egy évre 4 ft 80, félfévre 2 ft 40 kr.

—v.— (Az „Erdészeti és gazdasági lapok“), ezen jelesen szerkesztett hasznos folyóirat ez idei 6-dik füzeté is megjelent, igen változatos és tanulságos tartalommal, melyek közül az „Állattenyésztés és nemesítés elvei“, s „A bródii határozad erdősegeinek leírása“ című közleményeket emeljük ki.

Nemzeti színház.

Előadásra ki vannak tűzve: jun. 10. Vid. 11. Falura kell menni. 12. Fra-Diavolo. 13. Mirabeau ifjúsága. 14. Tell Vilmos. 15. Gályarab. 16. Afrikai nő.

Szerkesztői üzenetek.

— A „Stratégia és taktika“ érdemes írójának. Közönségünk érdeklődése bizonyára ily cikkek felé is hajlik, kivált midőn háboru küszöbén hisszük magunkat. Tisztelt vitézlet uram azonban ez alkalommal elkésett, mert e nemből már kezeink közt van egy kintinő, eredeti dolgozat, oly szakértő férfi tollából, ki mint hadvezér a taktikát ép úgy tudta alkalmazni, a hogy ir a stratégiáról.

— Lugora: Kedves meglepetéssel vettük, s a Buenos-Ayresben tett közbenjárás által tul vagyunk halmozva jóakarattal. Köszönetünk mindegyikért.

— Esztergomba: T. K-nak. Szívesen megküldtük; nem jár érte díj. A kilátásba helyezett látogatást elvárjuk.

— Pesten: L. Sz. L-nak. A cikk figyelemre méltó, csak-hogy e tárgyat igen tisztelt párisi munkatársunk nemrég már megpendítette s ígéretet tőn ismét hozzá szólni. Egyébiránt e fölött hosszasan kiterjeszkedni szakközölny feladata lenne.

— Pesten: V. G-nak. Amazt megelőzte a nagy meleg, emez meg nagyon alkalmi s tartunk tőle, hogy mire rá kertülne a sor, szintén idejét mulja.

— Pesten: L. P-nak. Az egyik jó lesz; a másiban azonban nincsen kellő él. A tavalyiakat már nem bírjuk. Közérdekű rajzot örömmel vesszük.

— Rusztra: F. S-nak. Habár nem is közöljük, ne csüggedjen ön. Az alakításban van némi átgondoltság s ez biztosítékul szolgál a jövőre nézve.

— Szekezférvárra: U. G-nak. Köszönettel megkaptuk.

— Zombolyára: Azt hisszük, hogy annak illetékes helye itt Pesten lenne, de utja nagyon költséges és hosszadalmas. — A másik kérdésre vonatkozólag mi b. Eötvös József „Politikai Hetilap“-ját ajánlanók.

— Szombategra: Azon az értekezésem jó volna addig is dolgozni, mert ha elkészül, a Kisfaludy-Társaság bírálóinak az is tájékozólul szolgálhatna.

— Pesten: F. G-nak. Gyenge hajtás az, nem való még annak a szabad lég.

— Sárospatakra: Zs. J-nak. Nagyon lapunkba való. A régiebb szintén közlésre vár.

— Ó-Budra: S. J-nak. Ezen eszméket némileg megpendítettük már tavaly, ugyanezen alkalomból.

— Félegyházára: „A vén huszár oktatása a reá bizott ujonckoz“ című dolgozat nem való lapunkba.

Folytatása a mellékleten.